

О.В. СИДОРЕНКО, І.В. ШУБА

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ДОГОВОРУ У ВИДАВНИЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті досліджено теоретичні та практичні засади авторських договорів та особливості зовнішньоекономічного договору у видавничій діяльності. Виявлено актуальність та необхідність укладання видавничих договорів з обов'язковим дотриманням права інтелектуальної власності на результати творчої діяльності Авторів. Право інтелектуальної власності захищає авторів та надає їм особисті немайнові та майнові права. Саме розпорядження майновими правами забезпечує творцям матеріальне заохочення та винагороду за використання їх твору. Нехтування Видавництвами майнових прав Авторів може призвести до правопорушення та довготривалих і дорогих судових тяганин. Проаналізовано два види найпоширеніших зовнішньоекономічних договорів: ліцензійного договору (договору на використання) та про передачу майнових прав. Визначено переваги та недоліки кожного з договорів. Розглянуто особливості оподаткування за зовнішньоекономічними договорами для резидентів та нерезидентів також використання податкових пільг, які передбачені міжнародними договорами між Україною та країнами резиденції осіб. Доведено, що пропозиція щодо створення інституту редакційного (видавничого) права заслуговує на детальне дослідження та обговорення серед науковців, з урахуванням чинного законодавства України та необхідності змістового опрацювання достатніх і необхідних умови договору для задоволення потреб Видавництва і Автора. Оскільки саме поєднання положень ліцензійного договору та договору на передачу прав забезпечать максимально вигідні умови для обох сторін.

Ключові слова: зовнішньоекономічний договір; передача майнових прав; ліцензійний договір; видавничий договір; авторське право; інтелектуальна власність.

О.В. СИДОРЕНКО, И.В. ШУБА

ОСОБЕННОСТИ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОГО ДОГОВОРА В ИЗДАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье исследованы теоретические и практические основы авторских договоров и особенности внешнеэкономического договора в издательской деятельности. Выведено актуальность и необходимость заключения издательских договоров с обязательным соблюдением прав интеллектуальной собственности на результаты творческой деятельности Авторов. Право интеллектуальной собственности защищает авторов и наделяет их личными неимущественными и имущественными правами. Именно распоряжение имущественными правами обеспечивает создателям материальное поощрение и вознаграждение за использование их произведений. Пренебрежение Издательствами имущественных прав авторов может привести к правонарушению и длительным и дорогостоящим судебным тяжбам. Проанализированы два вида самых распространенных внешнеэкономических договоров: лицензионного договора (договора на использование) и договора о передаче имущественных прав. Определены преимущества и недостатки каждого из договоров. Рассмотрены особенности налогообложения по внешнеэкономическим договорам для резидентов и нерезидентов также возможность использования налоговых льгот, предусмотренных международными договорами между Украиной и странами резиденции лиц. Доказано, что предложение о создании института редакционного (издательского) права заслуживает тщательного изучения, с учетом действующего законодательства Украины и необходимости содержательной обработки достаточных и необходимых условий договора для удовлетворения потребностей Издательства и Автора. Поскольку именно сочетание положений лицензионного договора и договора на передачу прав обеспечат максимально выгодные условия для обеих сторон.

Ключевые слова: внешнеэкономический договор; передача имущественных прав; лицензионный договор; издательский договор; авторское право; интеллектуальная собственность

O.V. SYDORENKO, I.V. SHUBA

FEATURES OF FOREIGN ECONOMIC AGREEMENT IN PUBLISHING ACTIVITY

The article examines the theoretical and practical principles of copyright agreements and features of foreign trade agreement in publishing. The urgency and necessity of concluding publishing agreements with obligatory observance of intellectual property rights to the results of creative activity of Authors is revealed. Intellectual property rights protect authors and grant them personal intangible and property rights. The very disposal of property rights provides creators with material incentives and rewards for the use of their work. Neglecting publishers' property rights can lead to delinquency and lengthy and costly litigation. Two types of the most common foreign economic agreements are analyzed: the license agreement (agreement for use) and the transfer of property rights. The advantages and disadvantages of each of the agreements are identified. The peculiarities of taxation under foreign economic agreements for residents and non-residents as well as the use of tax benefits provided by international agreements between Ukraine and the countries of residence of persons are considered. It is proved that the proposal to establish an institute of editorial (publishing) law deserves detailed research and discussion among scholars, taking into account the current legislation of Ukraine and the need for meaningful elaboration of sufficient and necessary terms of the contract to meet the needs of the Publisher and the Author. Because it is the combination of the provisions of the license agreement and the agreement on the transfer of rights will provide the most favorable conditions for both parties.

Keywords: foreign economic agreement; transfer of property rights; license agreement publishing contract; copyright; intellectual property.

Вступ. За даними дослідження Книжкової палати України та Українського інституту книги 2019 рік був рекордно низьким за останні 7 років. Нажаль, з 2012 року спостерігався спад видавничої активності [1]. Так, у 2019 році було видано 24416 видань загальним тиражом 61,3 млн. примірників різного напрямку, однак лідером залишилися навчально-методичні видання [2]. Згідно зі ст. 1. «Визначення

термінів» Закону України «Про видавничу справу»: «видавнича діяльність – це організована творча, господарсько-виробнича діяльність видавців, спрямована на підготовку і випуск у світ видавничої продукції», тобто видання творів [3]. Видавнича діяльність (або ж видання твору) тісно пов'язана з авторським правом, оскільки видання твору є процес, який складається з придбання майнових прав Автора

(ів)/Правовласників; переклад Творів; створення ілюстрацій; творча діяльність редакторів та ін.. Визначення поняття «видання» (ст.1«Визначення термінів» Закону України «Про видавничу справу») не містить положення стосовно права інтелектуальної власності, мова йде лише про відповідність вимогам національних стандартів з питань видавничого оформлення, поліграфічного та технічного виконання.

Актуальність тематики дослідження полягає в тому, що чинне законодавство України закріплює визначення поняття «видання» як право на використання (частина майнових прав) об'єкту авторського права (наприклад, твору), а автори наділені майновими правами дозволяти або забороняти використання їх результату творчої діяльності впродовж строку дії майнових прав [4]. Саме передача майнових прав та надання дозволів на використання (видання) серії книг про Гаррі Поттера зробили Дж. Роулінг, за версією Форбс, [5] найбільш високооплачуваною письменницею у світі із статками \$ 650 млн., оскільки за використання творів авторського права передбачається винагорода автору. Після введення обмежень щодо обсягу російськомовних видань, у 10 разів зросла кількість виданих творів державною мовою вітчизняних та іноземних авторів. Також зростанню українськомовних видань сприяло і законодавство України, так, згідно з пп. 197.1.25 Податкового кодексу України (далі-ПКУ) [6] звільняються від оподаткування ПДВ операції з: постачання (передплати) та доставки періодичних видань друкованих засобів масової інформації (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, підготовки (літературне, наукове і технічне редагування, коригування, дизайн та верстка), виготовлення (друк на папері чи запис на електронному носіїві), розповсюдження книжок, у тому числі електронного контенту (крім видань еротичного характеру) вітчизняного виробництва, учнівських зошитів, підручників та навчальних посібників, словників українсько-іноземної або іноземно-української мови вітчизняного виробництва на митній території України. Тому питання регулювання правових аспектів (особливостей) видання взагалі, і придбання прав Авторів, зокрема, зарубіжних авторів є актуальним і необхідним як для науковців, так і для фахівців видавничої справи (юристів, бухгалтерів).

Аналіз стану питання. Відомо, що видавництва України для отримання дозволу та набуття майнових прав на видання об'єктів авторського права використовують наступні види договорів (список не є вичерпним): ліцензійний договір; договір про передачу прав; видавничий договір; договір створення на замовлення.

Ліцензійний договір передбачає надання дозволу на опублікування твору обмеженого обсягом прав, що передаються та способом використання. Серед переваг ліцензійного договору є можливість контролювати об'єкт інтелектуальної власності, проте недоліком такого договору — ліцензіар змушений платити щорічні платежі (роялті), контролювати кількість і якість товару, що надаються.

Договір про передачу права передбачає і це його суттєва перевага, можливість надалі передавати прав третім особами, а також активно брати участь в будь-яких тендерах тощо.

Видавничий договір – це угода між видавцем і автором, в силу якого перший набуває право і приймає на себе обов'язок розмножити і поширити за свій рахунок літературний, художній або музичний твір [7, с.16]. Суттєвою відмінністю видавничого договору є те, що його можна укласти як на готовий твір так і на майбутній об'єкт авторського права [8].

Важливою частиною, вищезгаданих договорів є визначення авторської винагороди за використання і у випадку видавничого договору, створення твору. Відомо, що плата за використання об'єктів або передачу прав на об'єкт інтелектуальної власності може здійснюватися за допомогою одноразового фіксованого платежу (паушальний платіж), комбінованого платежу, що включає паушальний платіж та роялті, або ж періодичних виплат.

Кожен із цих видів договорів має як свої недоліки так і переваги, тому не можна визначити найкращий, або найбільш вдалий. Тому часто виникає питання що ж обрати, наприклад, Видавництву в якості договору з нерезидентом (власником майнових прав): договір про передачу майнових прав чи ліцензійний договір?

В умовах ринкової економіки та удосконалення норм чинного законодавства України щодо права інтелектуальної власності перед Видавництвами постає питання набуття прав не порушуючи прав Правовласників чи Авторів.

Мета роботи. Метою даної статті є дослідження теоретичних і практичних засад авторських договорів та їх особливостей.

Аналіз основних досягнень і літератури. Проблематиці реалізації майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, у тому числі на об'єкти авторського права присвятили свої наукові праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені-юристи, як Ю. Антимонов, Ю. Бошицький, Е. Гаврілов, В. Дозорцев, В. Дроб'язко, В. Корецький, Н. Коршунов, О. Красавчиков, О. Орлюк, О. Підпригора, О.Рузакова, О.Святоцький, О.Сергеев, В.Серебровський, Е. Флейшиц, О.Харитоновна, С. Чернишова та ін.

Викладення основного матеріалу дослідження. Існує декілька етапів укладання договору коли Видавництво має визначитись:

- з пропозицією (**офертою**) (з описання істотних умов договору: порядку виплати роялті, строком, кількістю тиражів, сумою оподаткування та ін.);
- з **розглядом пропозиції** (внесення правок, уточнень, доповнень);
- з **узгодженням** сторонами умов договору (визначеність та безумовність кожною із сторін умов договору, схвалення всього, що вказано в оферті);
- прийняття пропозиції укласти договір другою стороною (**акцепт**).

Фінальним етапом є складання акту-приймання прав (із дотриманням всіх обов'язкових реквізитів первинного документу згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [9] та Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку [10]

на об'єктів інтелектуальної власності та здійснення оплати за договором.

Розглянемо особливості зовнішньо-економічних договорів з якими зустрічаються Видавці на практиці (табл.1).

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика ліцензійного договору та договору про передачу майнових прав.

Критерії	За договором про передачу майнових прав	За ліцензійним договором або ж договори на використання творів
Передача прав третій особі	Можливість передачі прав третій особі (ч. 3 ст. 32 Закону країни «Про авторське право і суміжні права»[4]);	Виключна або невиключна ліцензія обмежує сфери використання прав (ч. 2 ст. 33 Закону країни «Про авторське право і суміжні права»)
Майнові права	Всі права, що передаються мають бути визначені в договорі. Майнові права, не зазначені в договорі, вважаються такими, що не були передані.	Передаються конкретні права та способи використання об'єкта, територія дії, порядок і розмір плати за користування ліцензією.
Участь в тендерах на придбання книг	Можливість участі в тендерах (Стаття 40. Умови застосування переговорної процедури закупівлі Закону України «Про публічні закупівлі» [10]).	Унеможливує участь в спрощеній процедурі в тендерах в зв'язку з відсутність виключних майнових прав у Ліцензіата;
Оплата прав за договором	Одноразова оплата прав за договором незалежно від успіху об'єкта права інтелектуальної власності.	Одноразова оплата за договором, яка в майбутньому буде використана в якості передплати за перші тиражи та регулярні платежі (роялті).
Оподаткування	<p>За нерезидента (юридичної особи) – Ліцензіат має утримати податок (податок на репатріацію) з суми зазначеної в договорі, відповідно до зазначених у підпункті 141.4.1 пункту 141.4 статті 141 ПКУ, за ставкою в розмірі 15 відсотків (крім доходів, зазначених у підпунктах 141.4.3 - 141.4.6 пункту 141.4 статті 141 ПКУ), який сплачується до бюджету під час такої виплати, якщо інше не передбачено положеннями міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати, що набрали чинності.</p> <p>Для нерезидента (фізичної особи) – сума податку складатиме 18% ПДФО + 1,5 % військовий збір. Слід звернути увагу, що для використання пільги, шляхом застосування положень міжнародних договорів України з країнами резиденції осіб, на користь яких здійснюються виплати, що набрали чинності необхідно отримати від:</p> <p>-Нерезидента фізичної особи - довідку, яка підтверджує його податкове резидентство в країні, з якою укладено міжнародний договір, й інші документи, передбачені міжнародним договором (п.п. 103.2, 103.4 ПКУ);</p> <p>-Нерезидента юридичної особи - довідку, яка підтверджує його податкове резидентство в країні, з якою укладено міжнародний договір, й інші документи, передбачені міжнародним договором (п.п. 103.2, 103.4 ПКУ) та підтвердження наявності виключних майнових прав. Наприклад на твір: текст, ілюстрації;</p>	
Реквізити та ін. документи для оплати	<p>Окрім стандартних реквізитів, слід пам'ятати, що для юридичних осіб необхідно вказувати ЄДРПОУ, а для фізичних осіб - реєстраційний номер облікової картки платника податків за даними ДРФО, отриманий в Україні!</p> <p>Дана вимога передбачена Відповідно до ст. 70 ПКУ «...нерезиденти, що отримують дохід в Україні, мають зареєструватися в Державному реєстрі фізичних осіб, та отримати картку платника податків (ідентифікаційний код платника податків в Україні).</p>	

Отже, для того щоб здійснити платіж за набуття прав на твір Видавець має сплатити:

Обумовлена сума з Правовласником складатиме, наприклад, 2000,00 євро +податок (15% , а це - 352,94 євро)+банківські послуги (50 євро)=2402, 94 євро.

Нещодавно серед фахівців з'явилася пропозиція, що стосується видавничого договору. Постало питання про вилучення видавничого договору з авторського права і виокремлення в самостійних інститут редакційного (видавничого) права. Предметом правового регулювання таких стали б відносини між Видавництвом і Автором, між видавництвом і рецензентами/перекладачами/редакторами та іншими суб'єктами видавничої справи.

Висновок. Таким чином, пропозиція щодо створення інституту редакційного (видавничого) права заслуговує на дискусію серед науковців, з урахуванням чинного законодавства України та необхідності змістовного опрацювання достатніх і необхідних умов договору для задоволення потреб Видавництва і Автора.

Список літератури

1. Офіційний сайт книжкової палати України // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.ukrbook.net/> дата звернення 04.09.2020 р.
2. Книговидання-2019 [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.chytomo.com/knyhovydannia-2019-ia-lyashko-vriatuvav-vydavnychu-spravu-krainy/> дата звернення 04.09.2020 р.
3. Закон України Про видавничу справу [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 32, с.206. – 506. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Закон України "Про авторське право і суміжні права" [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 13, с.64 (із змінами № 2581-VIII від 02.10.2018). – 2312. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#top>.
5. Forbes назвал самого высокооплачиваемого писателя [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://style.rbc.ru/impressions/598426d69a794785f6e11ab2> дата звернення 04.09.2020 р.
6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, с.112 (із змінами (в редакції № 821-IX від 21.07.2020))) – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
7. Близнюк І.А. *Авторське право і суміжні права.* / За ред. І.А. Близнюк, К.Б. Леонтьєв. – К. : Проспект, 2010. – 416 с.
8. Савчук Д. С. Видавничий договір як вид авторського договору / Д. С. Савчук // *Актуальні проблеми захисту права власності* : матер. кругл. столу (м. Одеса, 17 червня 2016 р.) / за заг. ред. д.ю.н., проф. Є. О. Харитоновна. – Одеса : Фенікс, 2016. – С. 95-98.
9. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 40, ст.365. – 1607. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
10. Наказ Міністерства фінансів «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» [Електронний ресурс] // Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05 червня 1995 р. за № 168/704. – 2405. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.
11. Закон України «Про публічні закупівлі» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 9, ст.89 із змінами

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Сидоренко Ольга Володимирівна (Сидоренко Ольга Владимировна, Sydorenko Olha Volodymyrivna) - кандидат юридичних наук, ст. викладач кафедри Інформатика та Інтелектуальна власність Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут", м. Харків, Україна, e-mail Olha.Sydorenko@khp.edu.ua.

Шуба Ірина Володимирівна (Шуба Ирина Владимировна, Shuba Iryna Volodymyrivna) - кандидат технічних наук, доцент кафедри Інформатика та інтелектуальна власність, доцент Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут", м. Харків, Україна, e-mail iv_gor@ukr.net.

№ 808-IX від 17.07.2020. – 1204. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.

References (transliterated)

1. Ofitsiynyi sait knyzhkovoï palaty Ukrainy [Official site of the Book Chamber of Ukraine] // [Elektronnyi resurs]: Rezhym dostupu: <http://www.ukrbook.net/> data zvernennia 04.09.2020 r.
2. Knyhovydannia-2019 [Book publishing 2019: How Lyashko saved the country's publishing business [Elektronnyi resurs]: Rezhym dostupu: <https://www.chytomo.com/knyhovydannia-2019-ia-lyashko-vriatuvav-vydavnychu-spravu-krainy/> data zvernennia 04.09.2020 r.
3. Zakon Ukrainy Pro vydavnychu spravu [Law of Ukraine "On Publishing"] [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 1997, no 32, pp.206. – 506. – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-%D0%B2%D1%80>.
4. Zakon Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava"[Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights"] [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 1994, no 13, pp.64 (iz zminamy № 2581-VIII vid 02.10.2018). – 2312. – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#top>.
5. Forbes nazval samoho vysokooplachyvaemoho pysatelïa [Forbes named the highest paid writer] [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://style.rbc.ru/impressions/598426d69a794785f6e11ab2> data zvernennia 04.09.2020 r.
6. Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 2011, no 13-14, no 15-16, № no 17, p.112 (iz zminamy (v redaktsii no 821-IX vid 21.07.2020))) – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
7. Blyzniuk I.A. *Avtorske pravo i sumizhni prava.* . [Copyright and related rights / Za red. I.A. Blyzniuk, K.B. Leontiev. – Kiev: Prospekt, 2010. – 416 p.
8. Savchuk D. S. Vydavnychi dohovir yak vyd avtorskoho dohovoru [Publishing agreement as a type of copyright agreement] / D. S. Savchuk // Aktualni problemy zakhystu prava vlasnosti [Current issues of property rights protection]: mater. kruhl. stolu (m. Odesa, 17 chervnia 2016 r.) / za zah. red. d.iu.n., prof. Ye. O. Kharytonova. – Odesa : Feniks, 2016. – pp. 95-98.
9. Zakon Ukrainy "Pro bukhgalterskyi oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini" [Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine"] [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 1999, no 40, pp.365. – 1607. – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
10. Nakaz Ministerstva finansiv «Polozhennia pro dokumentalne zabezpechennia zapysiv u bukhgalterskomu obliku» [Order of the Ministry of Finance "Regulations on documentary support of records in accounting"] [Elektronnyi resurs] // Zareiestrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 05 chervnia 1995 r. za no 168/704. – 2405. – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>.
11. Zakon Ukrainy «Pro publichni zakupivli» [Law of Ukraine "On Public Procurement"] [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine], 2016, no 9, p.89 iz zminamy № 808-IX vid 17.07.2020. – 1204. – Rezhym dostupu do resursu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>.

Nadiïshla (received) 27.08.2020